

УДК 338.48-32

Оксана Фастовець

доцент кафедри туризму,

Національний університет фізичного виховання і спорту України,

м. Київ

ПІДГОТОВКА ГІДІВ-ІНТЕРПРЕТАТОРІВ СПАДЩИНИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Ринкові умови, що склалися у ХХІ ст., зумовили значні зміни у взаємодії системи освіти та бізнесу, як у сфері підготовки, так і підвищення кваліфікації фахівців. Зазначимо, що структура зайнятості завжди орієнтувалася на фахівців, які мають необхідні компетенції, проте останнім часом відбувається переорієнтація у підходах у підготовці фахівців, від галузевого до більш регіонального, орієнтованого на потреби ринку праці в регіоні. Водночас виникають нові напрями перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників сфери туризму у контексті сталого розвитку. До відносно нових можна зарахувати підготовку гідів-інтерпретаторів, які поєднують функції екскурсовода, психолога та актора. Гіди-інтерпретатори залучають аудиторію до аналізу, провокують емоції замість застарілого подання фактичної інформації у формі монологу. Інтерпретація передбачає інтерактивність: зацікавленість народжується, коли відвідувач сам відкриває таємниці, а не отримує готові відповіді.

У 2016 р. за запрошенням волонтерської організації Києво-Могилянської академії «Зелена хвиля» відбулося навчання у тренерів Національної асоціації з інтерпретації США (NAI). За підсумками тренінгу 14 осіб отримали перші в країні сертифікати гідів-інтерпретаторів. Пізніше до них додалися ще 4 (двоє навчалися в США, двоє – у Європі), а також є один сертифікований тренер – Наталія Гудкова. Деякі випускники працюють у музеях, ще інші – в національних парках.[1]

Уперше проблема дбайливого ставлення до природної спадщини загострилася у США в 50-х рр., коли локальний туризм перетворився на масовий завдяки розвиткові мережі доріг. Туристи почали затоптувати та засмічувати національні парки, руйнувати та розтягати на суже-

ніри унікальні об'єкти. Розв'язання проблеми запропонував журналіст Фріман Тілден у 1957 р. у книзі «Інтерпретуючи нашу спадщину». Була сформульована концепція «інтерпретації природної та культурної спадщини», головною метою якої є емоційне залучення людей, які відвідують музей або національний парк: створити відчуття причетності, щоб вони набули бажання зберегти від руйнування те, за чим спостерігають. Зазвичай у нацпарках США працюють сертифіковані гід-інтерпретатори.

В Україні в Київському науково-природознавчому музеї на екскурсіях гід-інтерпретатора школярі проходять квести, грають у детективів та кухарів. Кожному учасникові екскурсії «Лабораторія прянощів» роздають шматочки різних прянощів та пропонують проекспериментувати з ними; пояснюють, як гвоздику або мускат використовують у косметології або медицині; наприкінці пригощають чаєм та яблучним пирогом із корицею. Усього в музеї розроблено близько 30 маршрутів екскурсій. За 2 останні роки, відколи у музеї почали проводити екскурсії-інтерпретації, кількість відвідувачів зросла в чотири рази. Кожна екскурсія впливає на зміну ставлення відвідувачів до експонатів, музею та науки в цілому.

У Міжріченському ландшафтному парку на Чернігівщині гід-інтерпретатори створили екологічну стежку «Журавлина». На екскурсіях, які проводять волонтери Києво-Могилянської академії, можливо самостійно спостерігати за птахами та косулями, знайомитися з рідкісними рослинами, вивчати історію краю у партизанській землянці, на язичницькому святилищі.

Сертифікований гід-інтерпретатор Анна Кузе – науковий співробітник Львівського природознавчого музею НАН України – координує перший в Україні курс *birdwatching* (спостереження та визначення птахів) – *BirdID*. Будь-хто з охочих має можливість навчитися визначати птахів у природі за зовнішнім виглядом та співом.

Здійснення проекту ЕС «Карпатські вузькоколійки» у Івано-Франківській області створили перший в Україні справжній інтерпретаційний центр – «Центр спадщини Вигодської вузькоколійки», де зібрана інтерактивна інформація про природу, історію та народні ремесла краю; зібрано все, що може стати у пригоді туристам: інтерактивна експозиція природи, історії та народних промыслів Вигодщини; школа юних

натуралістів, де представлені мікроскопи для того, щоб розглядати рослини на клітинному рівні; продаж карт та оренда обладнання для спостереження за птахами та тваринами; магазин сувенірів. Основною атракцією є подорож на справжньому старовинному потязі, який колись перевозив деревину. Потяг повільно рухається вузькоколійкою, даючи змогу відвідувачам милуватися унікальними пейзажами, спостерігати за життям типових бойківських селищ, відчувати на своєму обличчі сонячні промені або краплини дощу. Маршрут розпочинається у смт Вигода Долинського району Івано-Франківської області. Туристам пропонують на вибір 2 маршрути: класичний (Вигода – Дубовий кут до Мізунських водоспадів, 13 км) та гірський (Вигода – Дубовий кут – Солотвино – Соболь до підніжжя гори Магури).

Підготовкою фахівців туристичного супроводу почали активно займатися в регіонах України. Зокрема, департамент культури, туризму та курортів Херсонської обласної державної адміністрації разом із Громадською спілкою «Всеукраїнська асоціація гідів» (ВАГ) та Національною туристичною організацією (НТО) здійснював у березні – червні 2019 р. навчання гідів Херсонської області. Навчальний курс «Туристичний гід» розробили фахівці туристичної справи – гіді-практики, сертифіковані методисти та тренери за вимогою ДСТУ EN15565:2016 (EN15565: 2008, IDT) «Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів». Обмежень для навчання за віком та базовою освітою немає. Проте обов'язковою умовою для зарахування на курс є наявність диплома про вищу освіту (бакалавр, магістр). За результатами навчання видають сертифікат єдиного зразка, розроблений ВАГ спільно з НТО «Україна», що стане основою для подання документів до державного реєстру гідів.

Курс містить 620 годин лекційних, практичних занять, згідно зі стандартом ДСТУ 15565:2016. Усі методисти та тренери ВАГ сертифіковані міжнародними організаціями та мають практичний досвід з підготовки фахівців. Курс передбачає очні заняття (лекції, практичні заняття) 2 рази на тиждень, 2 лекції (дистанційно, онлайн – лекції, вебінари тощо), а також тренінги: комунікаційний тренінг, який проводить тренер вищої категорії WFTGA – Г. Чудновець. Також до програми введено тренінг з інтерпретації культурної та природної спадщини, який проводить сертифікований тренер Державної екологічної академії – В. Арещенко.

За результатами навчання слухачі курсу опанували навички використання методик підготовки та проведення екскурсії на автотранспорті; методик розроблення авторських екскурсій; методик та практики інтерпретації історичної, культурної та природної спадщини; методик розроблення та апробації туристичних маршрутів; використання інформаційних ресурсів при складанні контрольних текстів екскурсій; сучасних методик проведення екскурсій для різних груп екскурсантів.

Під час здійснення навчання курсанти мають постійний доступ до навчально-методичних матеріалів на Гугл-диску; аудіозаписи навчальних матеріалів (лекції, пояснення до презентацій); отримати індивідуальні консультації з викладачами курсів за допомогою засобів комунікації (web-платформа, skype, viber).

Отже, перепідготовка професійних музейних екскурсоводів та гідів у гідів-інтерпретаторів дасть змогу відвідувачам отримувати більш глибокі емоції, відчувати причетність і бажання зберегти від руйнування довкілля.

Список використаних джерел

1. Гудкова Наталя. Як проводити екскурсію цікаво [Електронний ресурс] / Наталя Гудкова // http://www.culturebridges.eu/success_stories/nataliya_gudkova (дата звернення: Режим доступу 15.04.2019).